Työelämä
Katja Miettinen

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Lausunto

24.4.2024

Asia: U 17/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2009/38/EY muuttamisesta siltä osin kuin kyse on eurooppalaisten yritysneuvostojen perustamisesta ja toiminnasta sekä ylikansallista tiedottamista ja kuulemista koskevien oikeuksien tehokkaasta täytäntöönpanosta (EWC-muutosdirektiivi)

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua ja tulla kuulluksi tässä asiassa ja lausuu asiassa seuraavaa:

Yleistä:

Komissio on julkaissut esityksensä eurooppalaisten yritysneuvostojen perustamisesta ja toiminnasta sekä ylikansallista tiedottamista ja kuulemista koskevan direktiivi muuttamisesta (EWC-muutosdirektiivi) 24.1.2024. Komission esityksessä ehdotetaan direktiiviin lukuisia muutoksia kuten EWC-menettelyn piiriin kuuluvien asioiden laajentaminen, työntekijöiden kuulemismenettelyyn liittyvien oikeuksien lisääminen, yritysten taloudellisen vastuun laajentaminen EWC:n perustamiseen ja toimintaan liittyvistä kuluista sekä seuraamusten lisäämistä. Esitys aiheuttaisi Suomessakin merkittäviä sääntelyn muutostarpeita ja lisäksi kokonaisuutena tarkasteltuna monimutkaistaisi merkittävästi eurooppalaisen yritysneuvoston toimintaa ja heikentäisi niin suomalaisten kuin eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä.

EK katsoo, että EWC-direktiiviin tehtävillä muutoksilla tulee pyrkiä tukemaan eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä, vähentämään yritysten hallinnollista ja taloudellista taakkaa sekä edistämään yritysten mahdollisuuksia mukauttaa toimintaansa talouden ja työmarkkinoiden muutostilanteissa.

Monikansallisten yritysten EWC-toiminnan lähtökohtana on, että mm. EWC-menettelyn toimintatavoista, työntekijöiden edustuksesta, yrityksen taloudellisesta vastuusta ja EWC-menettelyn piiriin kuuluvista informaatio- ja kuulemisvelvoitteista sovitaan yritysryhmäkohtaisesti työnantajan ja työntekijöiden välillä EWC-toimintaa koskevan sääntelyn antamien raamien mukaisesti. Käsityksemme mukaan EWC-toimintaan ei Suomessa liity niitä haasteita, joiden johdosta komissio on katsonut direktiivin muuttamisen tarpeelliseksi.

EK pitää tärkeänä, että työnantajien ja työntekijöiden välistä yhteistyötä ja hyvää toimintakulttuuria ei tule vaarantaa liian pitkälle menevällä muodollisuuksia ja

byrokratiaa lisäävällä pakottavalla sääntelyllä, joka ei edistä avointa yhteistyötä ja molemminpuolista luottamusta johdon ja työntekijöiden välillä.

EU-parlamentin mandaatti tuleviin triogineuvotteluihin tulee tällä tietoa olemaan komission esitystä vielä huomattavasti pidemmälle menevä. Parlamentin EMPL-komitean esitys trilogineuvottelumandaatiksi sisältää käsityksemme mukaan mm. työntekijöiden edustajien oikeuden hakea kieltotuomiota yrityksen tekemän liiketoiminnallisen päätöksen estämiseksi, mikäli työntekijöiden edustaja katsoo, ettei EWC-sääntelyn mukaisia informaatio- ja kuulemisvelvoitteita ole noudatettu sekä GDPR-asetuksen mukaisen yrityksen liikevaihtoon sidotun mittavan taloudellisen sanktion sääntelyn vastaisesta menettelystä.

EK pitää tärkeänä, että Suomen kanta on direktiivin EU-neuvostokäsittelyssä tavoitteiltaan riittävän selkeärajainen ja edellyttää mahdollisten sääntelymuutosten luovan EWC-toiminnalle selkeän ja ennakoitavissa olevan toimintaympäristön, joka ei vaaranna yritysten päätöksentekokykyä ja johtamista niitä velvoittavien kansallisten sääntelyjen ja käytäntöjen mukaisesti.

Keskeisimmät ongelmakohdat komission esityksessä:

Ylikansallisten asioiden määritelmä: Komission esitys ylikansallisten asioiden määritelmästä on erittäin tulkinnanvarainen. Komission esityksen mukaan ylikansallisina voitaisiin pitää asiaa, jossa yritysryhmän johdon tarkastelemien toimenpiteiden tai niiden seuraamusten voidaan kohtuudella odottaa vaikuttavan useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa sijaitsevien yritysten tai liikkeiden työntekijöihin.

Suomen kannassa tulisi selkeästi ottaa kantaa ylikansallisten asioiden määritelmään ja edellyttää määritelmän selkeyttämistä ja täsmentämistä siten, että asioita voidaan pitää ylikansallisina vain, jos ne koskevat vähintään kahta yritystä tai yrityksen tai konsernin toimipaikkaa, jotka sijaitsevat kahdessa eri jäsenvaltiossa.

EWC-kuulemisen ajoitus: Mahdollisten direktiivimuutosten on edistettävä ja turvattava yritysten päätöksenteko-oikeutta, kykyä tehdä päätöksiä ja johtaa toimintaansa. Nykyisen direktiivin mukaista velvollisuutta ajoittaa kuuleminen siten, että työntekijöiden edustajat voivat, johdon vastuuta rajoittamatta, antaa saamiensa tietojen perusteella kuulemisen kohteena olevista ehdotetuista toimenpiteistä lausunnon, joka voidaan ottaa huomioon asiaa yhteisönlaajuisessa yrityksessä tai yritysryhmässä ratkaistaessa, ei tule ajallisesti tiukentaa.

Suomen kantaa tulisi täsmentää siten, että direktiivissä on kunnioitettava kansallisen lainsäädännön mukaisen kuulemisen merkitystä ja sallittava edelleen eurooppalaisten yritysneuvostojen kuulemiset rinnakkain kansallisten kuulemisten kanssa, jotta varmistetaan, että kansalliset tiedotus - ja kuulemismenettelyt voidaan toteuttaa olemassa olevan kansallisen lainsäädännön ja käytäntöjen mukaisesti.

EWC-kuulemisprosessi: Komission ehdotus siitä, että työntekijöiden edustajilla olisi milloin tahansa oikeus esittää ylikansallisissa asioissa kysymyksiä ja saada niihin yritykseltä kirjallinen vastaus viivästyttää yritysten päätöksentekoa ja päätösten täytäntöönpanoa. Yrityksen tulee vähintään voida määritellä ajanjakso, jonka kuluessa työntekijöiden edustajilla on kuulemisen jälkeen mahdollisuus esittää kysymyksiä ja saada niihin kirjallinen vastaus.

Lisäksi komissio esittää, että työntekijöiden edustajat voisivat panna vireille muutoksenhakumenettelyn, jos yritys toimittaisi EWC-menettelyyn liittyviä tietoja luottamuksellisesti tai rajoittaisi tietojen luovutusta. Muutoksenhakumenettelyn keston olisi komission esityksen mukaan oltava yhteensopiva direktiivin mukaisten tiedottamis- ja kuulemisoikeuksien tehokkaan käytön kanssa.

EK katsoo, että muutoksenhakumahdollisuus kesken yrityksen päätöksentekoprosessin viivästyttäisi päätöksentekoa ja vaarantaisi yrityksen mahdollisuuden tehdä ja panna toimeen liiketoimintaansa liittyviä päätöksiä.

Suomen kantaa tulisi täsmentää siten, että siinä edellytettäisiin, että direktiiviin ei sisällytetä menettelyjä, jotka ovat omiaan viivästyttämään ja vaarantamaan yritysten mahdollisuuksia tehdä ja panna toimeen liiketoimintaansa liittyviä päätöksiä ja johtaa toimintaansa niitä velvoittavien kansallisten säännelyjen ja käytäntöjen mukaisesti.

Arkaluonteisten tietojen luottamuksellisuus: On erittäin tärkeää suojella yritysten kykyä säilyttää arkaluonteisten tietojen luottamuksellisuus. Olemassa olevia tiedonantovelvoitteita ei tule laajentaa eikä laajentaa henkilöpiiriä, joilla on oikeus saada tietoa EWC-prosessissa käsiteltävistä asioista.

Komission esityksessä yrityksen olisi informoitava työntekijöiden edustajia siitä, että jotain tietoja ei anneta perustuen niiden arkaluonteisuuteen. Emme katso tätä velvoitetta tarkoituksenmukaiseksi. Jo pelkästään tieto siitä, että yritysryhmässä on meneillään merkittävää liiketaloudellistatoimintaa, johtaa väistämättä spekulaatioihin ja huhuihin, jotka voivat olla erittäin haitallisia yritykselle, sen työntekijöille ja muille sidosryhmille.

Esitys mahdollistaisi sen, että työntekijät käyttävät asiantuntijoita EWC-kokouksissa, joissa työnantaja täyttää informointi- ja kuulemisvelvoitteensa ja joissa siis käsitellään yrityksen sisäisiä liiketoimintaan liittyviä tietoja. Asiantuntijaksi voisi nimetä mm. ammattiliiton edustajan. Nykyisin työntekijöiden edustajilla on mahdollisuus käyttää asiantuntijoita omissa kokouksissaan ja tukena asioiden valmistelussa.

EK ei pidä ehdotusta perusteltuna tai tarpeellisena. Esitys vaarantaa yrityksen arkaluonteisten liiketoimintaan liittyvien tietojen luottamuksellisuuden.

Suomen kantaa tulisi täsmentää siten, että direktiivimuutosten ei tule laajentaa yritysten olemassa olevia tiedonantovelvoitteita tai henkilöpiiriä, joilla on oikeus osallistua tai saada tietoa EWC-prosessissa käsiteltävistä asioista.

Taloudellisen vastuun lisääminen EWC-toiminnassa: Komission esitys lisäisi merkittävästi yritysten vastuuta eurooppalaisen yritysneuvoston perustamiseen ja toimintaan liittyvistä kuluista. EWC-kokousten määrän nostaminen yhdestä kahteen vuodessa, velvollisuus vastata työntekijöiden edustajien koulutuskustannuksista sekä velvollisuus vastata nykyistä laajemmin asiantuntijoiden käytöstä tai oikeudellisesta neuvonnasta aiheutuvista kustannuksista aiheuttaa yrityksille merkittävää taloudellista lisätaakkaa.

Erityisesti yrityksen velvollisuus vastata työntekijöiden EWC-edustajien oikeudellisesta edustuksesta ja osallistumisesta hallinnollisiin tai oikeudellisiin menettelyihin muodostuvista kuluista on kohtuuton ja ristiriidassa kansallisen sääntelymme sekä oikeusjärjestelmämme kanssa.

Jo olemassa olevat velvoitteet EWC-kokouksiin liittyvien matkojen, majoituksen, työntekijöiden edustajien palkallisen vapaan ja käännös- ja tulkkauskustannusten korvaamisesta aiheuttavat yrityksille raskaan taloudellisen taakan. Yritysten taloudellista taakkaa EWC-toimintaan liittyvistä kuluista tulisi päinvastoin keventää ja tehostaa siten, että sekä erityisen neuvotteluryhmän että yritysneuvostojen osalta sallittaisiin kokousten järjestäminen etäyhteyden välityksellä.

EK katsoo, että jo nykyinen sääntely turvaa tehokkaan ja vaikuttavan tiedottamis- ja kuulemismenettelyn.

Suomen kantaa tulisi täsmentää siten, että yritysten taloudellista vastuuta erityisen neuvotteluryhmän tai yritysneuvoston toiminnasta ei tule lisätä ja sääntelyn tulee mahdollistaa EWC-toiminnan järjestäminen kustannustehokkaasti.

Seuraamukset: Komission esityksen mukainen jäsenmaiden velvoite säätää oikeasuhtaisten, tehokkaiden ja varoittavien seuraamusten lisäksi direktiivin nojalla säädetyn kansallisen sääntelyn rikkomistilanteissa tuomittavista taloudellista seuraamuksista on ylimitoitettu.

Taloudellisten seuraamusten riski on ongelmallinen erityisesti silloin, jos direktiivin mukaisten velvoitteiden sisältö on tulkinnanvarainen, kuten ylikansallisten asioiden määritelmä ja informaatio- ja kuulemisvelvoitteiden sisältö sekä oikea-aikaisuus. EK katsoo, että direktiivissä ei tule velvoittaa jäsenmaita säätämään lisäksi taloudellisista seuraamuksista.

Vaikutukset olemassa oleviin EWC-sopimuksiin: Komission esitys johtaisi siihen, että direktiivimuutokset tulisi viedä osaksi olemassa olevia EWC-sopimuksia ja kaikki sopimukset tulisi siis uudelleen neuvoteltaviksi. Tästä aiheutuisi yrityksille huomattavia taloudellisia kustannuksia sekä hallinnollista lisätaakkaa.

EK katsoo, että hyvin toimivia eurooppalaisia yritysneuvostoja on tärkeää suojella varmistamalla, että sääntelyyn tehtävät muutokset eivät pakota avaamaan voimassa olevia sopimuksia.

Työelämä
Katja Miettinen 24.4.2024

Suomen kantaa tulisi täsmentää siten, että olemassa olevat EWC-sopimukset olisi voitava säilyttää ennallaan niin kauan, kuin ne ovat voimassa tai kunnes työntekijät esittävät pyynnön sopimuksen uudelleenneuvottelemisesta olemassa olevan sääntelyn mukaisesti tai kunnes sopimus tulee tarkasteltavaksi EWC-sopimuksessa sovitun mukaisesti.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Katja Miettinen
Asiantuntija